

ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

לקוטי שיחות

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

שניאורסאהן

מליובאוויטש

פקודי

מתורגם ומעובד לפי השיחות של לקוטי שיחות חלק ב'

(תרגום חפשי)

יוצא לאור על ידי

„מכון לוי יצחק“

כפר חב"ד ב'

שנת חמשת אלפים שבע מאות שישים ושמונה לבריאה

IN LOVING MEMORY OF

Horav **Schneur Zalman Halevi** ע"ה

ben Horav **Yitzchok Elchonon Halevi** Shagalov הי"ד

Passed away on 21 Tamuz, 5766

Reb **Dovid Asniel** ben Reb **Eliyahu** ע"ה Ekman

Passed away on 5 Sivan - Erev Shavuot, 5765

Mrs. **Devora Rivka** bas Reb **Yosef Eliezer** ע"ה Marenburg

Passed away on the second day

of Rosh Chodesh Adar, 5766

ת. נ. צ. ב. ה.

AND IN HONOR OF

Mrs. **Esther Shaindel** bas **Fraidel Chedva** Shagalov שתח"ל

DEDICATED BY THEIR CHILDREN

Rabbi & Mrs. **Yosef Y.** and **Gittel Rochel** Shagalov שיחיו

הכתובת להשיג השיחות באינטרנט:

<http://www.torah4blind.org>

א. אלה פקודי המשכן...

על הסבר הפסוק¹, אלה פקודי המשכן... אשר פוקד על פי משה, עבודת הלוים ביד איתמר...² יש מחלוקת בין המפרשים:

(א) לפי פירוש אחד, מוסבת המילים "אלה פקודי המשכן" לגבי מעשה המשכן המסופר בפרשה הקודמת, פרשת ויקהל, שבה מסופר במפורט אודות עשיית המשכן וכליו. לפי זה המשמעות של "פקודי המשכן... עבודת הלוים..." היא מלשון מינוי ותפקיד, שהמשכן וכליו הם "פקודי עבודת הלוים שפקדם משה ביד איתמר"³, וכפי שמסופר בחומש במדבר⁴ שהלוים התמנו לשאת את המשכן וכליו.

(ב) "אלה פקודי המשכן..." – הכוונה היא לחישוב של הזהב, הכסף והנחושת של נדבת המשכן, המפורט בהמשך פרשתו. לפי זה המשמעות של "פקודי" היא מלשון מניין וחשבון, וההסבר של "עבודת הלוים ביד איתמר" הוא⁵, שאיתמר היה הממונה והגבאי על הזהב הכסף והנחושת, בסיוע הלוים⁶.

בפירוש רש"י לפסוק זה אנו מוצאים דבר

(1) ריש פרשתו.

(2) ב' הדיעות הובאו ברמב"ן, כלי יקר ועוד כאן.

(3) ל' הרמב"ן כאן. וראה ראב"ע כאן. ולקמן בפנים מפרש"י.

(4) במדבר א, ג' נז"א, ג, כה"כ. לא. לר"ל. ד, ד (וברפרש"י), שם, טו ואילך. נשא ד, כד ואילך. שם, לא ואילך.

(5) ראה תנחומא פרשתו ה. שמו"ר פנ"א, א"ב. מפרשים שבהערה הבאה*. ועוד.

(6) ראה רלב"ג ואברבנאל כאן. ועוד. ולהעיר מעורא ה, כט ואילך.

(*) אבל ברמב"ן מפרש ש, הכל נתן משה במספר במשקל ביד איתמר. היינו מפני שמכסף פקודי העדה והנחשת התנופה נעשו חלקי וכלי המשכן השייכים לפקודת איתמר (ומש"כ פקודת אלעזר שנעשה מחבר – מכיון שלא ידעו, צפוי כל כלי כמה זהב יש בו לא ספר שנעשו משה להם במנין ובמשקל ולכן לא חזיר כאן פקודת אלעזר). וראה הערה 9. ואב"מ.

מפליא, שלכאורה, פירושו על חלקו הראשון של הפסוק סותר את פירושו על חלקו השני של הפסוק:

על המילים "אלה פקודי" מבאר רש"י בפרשה זו נמנו כל משקלי נדבת המשכן...⁷, כלומר, המשמעות של "פקודי המשכן" היא החישובים של נדבת המשכן, ופסוק זה אינו אמור לגבי הנאמר בפרשת ויקהל, אלא לגבי המופיע בהמשך, בפרשה זו⁸.

ואילו על המילים "עבודת הלוים" מפרש רש"י: "פקודי המשכן וכליו היא⁹ עבודה המסורה ללוים במדבר לשאת ולהוריד ולהקים איש איש למשאו המופקד עליו כמו שאמרו בפרשת נשא"⁸ – כלומר, שב"פקודי המשכן" אין הכוונה⁹ לחישובים של נדבת המשכן

(7) באיזה דפוסים הנפוצים נדפס, "הוא", ולכאורה הוא ט"ס.

(8) ולא פ' במדבר – כי רק בפ' נשא מסופר אודות "עבודת הלוים ביד איתמר" (כי עבודת הקהלים בס"פ במדבר היא ביד אלעזר – שם ד, טו ובפרש"י שם ד"ה פקודת).

וקשיית הרמב"ן כאן, למה יזכיר פקודת איתמר ולא יזכיר פקודת אלעזר שהיא הנכבדת – י"ל שרש"י סובר* כתי' הראב"ע כאן בפירושו הקצר (וכן תי' בתוס' (הדר זקנים) כאן): ביד איתמר שהוא ממונה על רוב כלי הקדש (ולהעיר שגם לפי' הרמב"ן צ"ל ש"אמר פקודת איתמר על הרוב" – ל' טור הארוך כאן. וראה ל' הרמב"ן).

(9) בשפ"ח "דקל דפשו"מ משמע דעבודת הלוים הוא פקודי המשכן כלומר מניין כלי המשכן לכן פ' לשאת ולהוריד". וצ"ע, שהרי מפורש ברש"י "פקודת המשכן וכליו היא עבודה המסורה ללוים", היינו שעבודת הלוים היא "פקודת המשכן וכליו".

[מש"כ להרמב"ן, אף שגם בפירושו "עבודת הלוים ביד איתמר" שייך להמינוי דפ' נשא (ראה לעיל שוה"ג להערה 5) – הרי לא כתב (כברפרש"י) ד, פקודי המשכן וכליו היא עבודה המסורה ללוים .. לשאת כו', אלא מפרש "פקודי המשכן" היינו, מספר ומשקל" דכסף פקודי העדה ונחשת התנופה (ע"ש)].

(*) וצ"ע בס' הראי"ה משה (באר הטיב) – לבעה"מ משה משה – על פרש"י כאן.

להביא את 770 הביתה!

כל מי שהיה ב-770 אי פעם, זוכר בודאי את שלל

הקובצים והעלונים המחולקים בכל ליל שבת קודש

כעת ניתן להשיג את חלקם ברשת האינטרנט, אצלך בבית!

קבצים גרפיים וקבצי טקסט:

דבר מלכות: שיחות כ"ק אד"ש מה"מ מהשנים תנש"א-תשנ"ב.

יחי המלך: קונטרס שבועי, הכולל שיחות-קודש בעניני גאולה ומשיח.

המעשה הוא העיקר: לקט הוראות למעשה בפועל משיחות כ"ק אד"ש מה"מ (החל משנת תשמ"ח). שיחות הגאולה: גיליון שבועי של ימות המשיח, בהוצאת "האגודה למען הגאולה האמיתית והשלמה".

מעין חז"ל: גיליון שבועי לילדים, בהוצאת "מכון לוי יצחק" בכפר חב"ד ב'.

האמונה הטהורה: גיליון שבועי בעניני אחרית הימים.

קבצים גרפיים בלבד:

לקוטי שיחות: שיחה מוגהת של כ"ק אד"ש מה"מ היו"ל לקראת כל שבת ב-770,

על-ידי "ועד להפצת שיחות".

חדש

לקוטי שיחות (מתורגם): שיחה מוגהת של כ"ק אד"ש מה"מ הנדפס בספרי

לקוטי שיחות, בהוצאת "מכון לוי יצחק" בכפר חב"ד ב'.

להקהיל קהילות: גיליון שבועי מתורתו של משיח בעניני הקהלות בשבת,

בהוצאת צא"ח העולמית, ניו-יורק.

קבצי טקסט בלבד:

פנימיות: ירחון לבני הישיבות, בהוצאת מרכז את"ה בארץ הקודש.

ליקוט ניגונים: שתי חוברות על הניגונים שניגן וביאר כ"ק אד"ש מה"מ, בהוצאת קה"ת (תשנ"ב).

דרך הישרה: (אידיש) קונטרס מיוחד לילדים, הכולל שיחות-קודש בעניני גאולה ומשיח.

לעבן מיט דער צייט: (אידיש) קטעים לפרשת השבוע מתוך הספר, בהוצאת ישיבת

"אהלי תורה", ניו-יורק.

דבר תורה: (אידיש) דף שבועי לילדים, היו"ל על-ידי מוסד חינוך "אהלי תורה", ניו-יורק.

כמו-כן ניתן להוריד באתר את "קונטרס בית רבינו שבבבל"

ושיחת ש"פ שופטים ה'תנש"א

מדור מיוחד לספרים וחברות באנגלית בעניני גאולה ומשיח!

האתר מנוהל ע"י הרה"ת ר' יוסף-יצחק הלוי שגלוב

וכתובתו: <http://www.moshiach.net/blind>

יחי אדוננו מורנו מלך המשיח לעולם ועד!

המופיעים בהמשך, אלא למינני על המשכן, „לשאת ולהוריד ולהקים”¹⁰!

ב. „פקודי המשכן” – שני סוגי מנין

לכאורה, ניתן ליישב זאת לפי סוף דברי רש”י על „אלה פקודי” – „נמנו כל משקלי נדבת המשכן... ונמנו כל כליו לכל עבודתו”. כלומר, שב„פקודי המשכן” אין הכוונה רק לחישוב של נדבת המשכן, אלא גם למנין של „כל כליו וכל עבודתו”, המנויים בהמשך הפרשה¹¹, לאחר הסיפור אודות עשיית בגדי כהונה, בענין של „ויביאו את המשכן אל משה”.

לפי זה מובן הקשר בין „פקודי המשכן” לבין „עבודת הלויים” שבהמשך הפסוק – כי ענין זה ב„פקודי המשכן”, מנין הכלים וכל עבודתו, קשור לעבודת הלויים, „לשאת ולהוריד ולהקים”¹², כנאמר בפרשת נשא¹³, „ובשמות תפקדו את כלי משמרת משאם”, וכפי שמוכן בפשטות, שהמינוי על משא המשכן כולל את התפקיד למנות ולחשב את כל כלי המשכן ולהשגיח על שלמותם וכדומה.

אך עדיין אין מובן: מדוע צריך רש”י להסביר ש„פקודי המשכן” כולל את שני סוגי המנין¹⁴, והכוונה במילים אלו אינה רק לחישוב של נדבת המשכן, אלא גם למנין של

(10) וראה אברבנאל כאן השאלה הב'. ועוד.

(11) לט, לג ואילך.

(12) עפ”י תומתק אריכות לשון רש”י – בד”ה אלה פקודי „(כל כליו) לכל עבודתו”, ובד”ה עבודת הלויים מוסף „(לשאת) ולהוריד ולהקים”:

הלשון „כל כליו לכל עבודתו” הוא ע”פ ה’ הכתוב לעיל (ס”פ תרומה) „לכל כלי המשכן בכל עבודתו”, ובפרש”י שם „לכל כלי המשכן, שהיו צריכין להקמתו ולהורדתו כגון מקבות כו’”. ולכן מרמו רש”י ש„פקודת המשכן וכליו” כולל גם כלים אלה, להדגיש את השייכות לעבודת הלויים שהיא (לא רק לשאת, אלא גם) „להוריד ולהקים”.

(13) ד, לב – הובא בראב”ע וספורנו כאן.

(14) ואין לומר מפני ש„פקודי” ל’ רבים – כי בנדבת המשכן עצמה נמנו כאן ג’ פקודים, „לכסף ולזהב ולנחושת” (ל’ רש”י כאן. וראה לקמן הערה 28).

לעילוי נשמת

אשה חשובה צנועה ויראת ה’ בעלת מסירת נפש

מרת מאריאשא ז”ל

בת הרה”ח ר’ בן ציון ומרת מינא עטא אסתר הי”ד ע”ה

שגלוב - גארעליק

פעלה במסירות נפלאה בימי הזעם הנידודים והרעב לחנך ילדי בדרכי החסידות בלי פשרות אספה צדקה בעד החזקת התורה ועשיית חסד ובמיוחד עבור המוסד אהלי תורה עמדה בהושע”ר עם הדי מינים של כ”ק אדמו”ר נשיא דורנו לזכות נשי ובנות ישראל אשת

הרה”ח התמים ר’ יצחק אלחנן [הלוי] הי”ד

למד בישיבת תו”ת ליובאוויטש שבליובאוויטש מחסידי כ”ק אדמו”ר מהורש”ב

וכ”ק אדמו”ר מהורייצ צוקללה”ה וממייסדי ישיבת תו”ת בעיר גאמעל

נרצח עקד”ה בדמי ימיו כ”ה טבת תרצ”ח ע”י הסובבטיים האוורים ימ”ש

בעד עבודתו בחיזוק התורה והיהדות וביחוד בהכניסו את ילדי ישראל בבריתו של א”א ע”ה ומאז נשארה אלמנה כל ימי חייו

זכתה לראות דורי דורות צאצאים הולכים בדרכי התורה והחסידות

וביניהם שלוחי כ”ק אדמו”ר נשיא דורנו בכל קצוי תבל

האריכה ימים ונפטרה בשיבה מופלגה

ביום כי טבת ה’תשס”ז

ת’ נ’ צ’ ב’ ה’

(נוסח המצבה)

ג. רש”י – מאריך בלשונו: בנוסף לשאלה על סוף דברי רש”י „ונמנו כל כליו לכל עבודתו”, יש להבין גם את תחלת דבריו, „בפרשה זו נמנו כל משקלי נדבת המשכן לכסף ולזהב ולנחושת”.

פירוש זה מופיע גם ברשב”ם, אך שם נאמר בקצרה: „אלה פקודי – חשבון הכסף והזהב והנחושת”. ואילו רש”י מאריך בלשונו:

(א) „בפרשה זו נמנו...” – אילו היה רש”י אומר „מנין משקלי נדבת המשכן...” כבר היה מובן ש„אלה פקודי” אינו אמור לגבי פרשת ויקהל, ששם אין כלל חישובים של נדבת המשכן, אלא ל„פרשה זו”. ומדוע מדגיש רש”י „בפרשה זו”?

ומסבירים המפרשים¹⁶, שכיון שיש הפסקה של מספר פסוקים עד שהתורה מתחילה לפרט את החישובים¹⁷, צריך רש”י להבהיר שלמרות

(15) ובפרט שלכאורה דוחק לפרש ד„עבודת הלויים” קאי רק על חלק (וענין) אחד שב„פקודי המשכן” (מנין הכלים, ולא מנין משקלי נדבת המשכן).

(16) ראה רע”ב, ס’ זכרון, דבק טוב ועוד כאן.

(17) ובפרט ע”פ המשך פרש”י, שב„אלה פקודי” נכלל גם זה ש„נמנו כל כליו לכל עבודתו” – בפ’ שלאחרי אחרי, כנ”ל בפנים.

זאת מתאים לומר „אלה פקודי המשכן“, משום שהחישוב מופיע „בפרשה זו“.

אך יש להבין: רש"י צריך היה לומר: „אלה פקודי – מנין משקלי נדבת המשכן... האמור בפרשה“ וכדומה. כלומר, תחלה לבאר את „אלה פקודי“ („מנין משקלי...“) ולאחר מכן להוסיף היכן מפורט המנין („בפרשה זו“) – כפי שמפרש רש"י בתחלת פרשת תולדות: ואלה תולדות יצחק – יעקב ועשו האמורים בפרשה. מדוע פותח כאן רש"י במילים „בפרשה זו נמנו...“?

ב) „נמנו כל משקלי נדבת המשכן“ – מדוע חשובה הדגשה זו?

יותר מכך: יש הבדל בין תרגום אונקלוס לבין תרגום יונתן: באונקלוס נאמר „אלין מניני משכנא“, ואילו תרגום יונתן אומר „אלין מנייני מתקלון וסכומהון דמשכנא“. רואים איפוא שאונקלוס, הקרוב יותר, כידוע, לפשוטו של מקרא, כלומר, לשיטת רש"י – מציין רק את הביטוי מנין, ואילו רש"י בוחר את הלשון הדומה לתרגום יונתן¹⁸ ומוסיף „משקלי“, ומצד שני: הוא משמיט את המילה „וסכומהון“¹⁹!

ד. „אלה – פסל את הראשונים“

ויש לומר, שההסבר לכך הוא:

בפירושו על „אלה פקודי“ מתכוון רש"י ליישב שאלה פשוטה²⁰: הביטוי „אלה“ מצביע על התחלת ענין, ויותר מכך, כדברי רש"י בתחלת פרשת משפטים – „כל מקום²¹ שנאמר אלה, פסל את הראשונים“.

(18) ידועה השקו"ט האם ראה רש"י תיב"ע שעל התורה. ואכ"מ.

(19) ולהעיר שבתרגום ירושלמי מכת"י (שהוא בתו"ש פרשתנו כאן אות יב) „אלין סכומי משכנה“.

(20) ראה גם שפ"ח ומשכיל לדוד כאן.

(21) מלבד כאשר הוא סיום וסיכום הענין שלפנ"ו (ראה פרש"י בראשית ב, ד ובמפרשים שם. חזקוני ועוד ר"פ משפטים. ועוד. לקו"ש [המתורגם] ח"ה ע' 41 הערה 34 בסופה).

ובנדו"ד לא פרש"י ד, „אלה פקודי המשכן“ הוא הסיכום

ואין מובן: אף אם נבאר שהמילים „אלה פקודי המשכן“ אינן אמורות לגבי הפרשה הקודמת, אלא לגבי חישוב הנדבות המופיע בהמשך הפרשה, בכל זאת זהו המשך ותוצאה (להיפך מ„פסל“) של הפרשה הקודמת – שלאחר שמסופר כיצד נדבו ישראל למלאכת המשכן, וכיצד שמשו נדבותיהם לעשיית המשכן – מסר משה רבינו לישראל²² את החישוב של כמות הנדבות ולמה שמשו.

ומתעוררת השאלה: מדוע כתובה כאן המילה „אלה“, שמשמעותה היא „פסל את הראשונים“²³, ולא „ואלה“?

שאלה זו מתרץ רש"י בהוסיפו שהמילים „פקודי המשכן“ אינן אמורות רק לגבי חישוב הנדבות²⁴, אלא גם למנין „כל כליו לכל עבודתו“ – ובכך מוסבר כיצד „בפרשה זו“ מתחיל ענין חדש בקשר למשכן. כפי שיוסבר להלן.

ה. „פקודי“ מלשון מינוי ותפקיד

במבט ראשון נראה²⁵, שבפירושו „בפרשה זו נמנו כל משקלי...“ מתכוון רש"י לבאר את

דמעה המשכן דס"פ ויקהל* – כי (נוסף על העיקר, שדוחק הכי גדול לומר שהסיכום דפ' ויקהל בא בתחילת) פ' פקודי (פרשה זו). וראה לבוש פרש"י בראשית שם – הרי"ב בפ' ויקהל מסופר רק ע"ד עשיית המשכן וכליו, ולא ע"ד „פקודי המשכן“ (שהרי לא נמנו שם כלי המשכן) – והל"ל „אלה כלי המשכן“ וכיו"ב.

(22) ראה מדרשים שבהערה 5. ובכו"כ מפרשים כאן. (23) וראה עץ הדעת טוב (להרח"ו) ריש פרשתנו. אוה"ח כאן. ועוד.

(24) אבל מה שכל' בשפ"ח, „דלא תטעה לומר דקאי דוקא אכלי משכן דסמוך ל' ותקשה לך למה מנה מנין המשקלות“ – צ"ע, דמכיון ד„ואלה מוסיף על הראשונים“, למה נטעה לומר דלא קאי על מנין המשקלות שבפרשה זו, ה„מוסיף“ על הנאמר בפרשה שלפנ"ו (וע"ד „ואלה המשפטים“)?

(25) וכן פירשו (כוונת רש"י) בס' זכרון ומלאכת הקודש על פרש"י כאן.

(*) במשכיל לדוד כאן „דלא שייך כאן תוספת שהרי זהו עצמו האמור למעלה אלא דהכא אתא לתת חשבון על הכל“. ומשמע שמפרש ד, „אלה“ הוא הסיכום דלפנ"ו, אבל צ"ע בדבריו. שהרי כאן בא לא רק הסיכום דלפנ"ו כ"א מוסיף פרטי החשבון „לכסף ולזהב ולנחושת“, ומדוע לא שייך כאן „ואלה פקודי המשכן“?

לזכות

כ"ק אדוננו מורנו ורבינו

מלך המשיח

ויה"ר שעי"י קיום הוראת

כ"ק אדמו"ר מלך המשיח (בשיחת ב' ניסן ה'תשמ"ח)

להכריז יחי, יקויים הבטחתו הק',

שההכרזה תפעל 'ביאת דוד מלכא משיחא'

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח

לעולם ועד

ואזנים לשמוע²⁷, ונמצא, ש"בית רבינו" (770") הוא בבחינת "תלפיות", "תל שכל פיות פונים בו"²⁸, יותר מיובל שנים (ת"ש – תשנ"ו), "עד עולם"²⁹.

וענין זה מודגש עוד יותר כשרואים במוחש שהולך וניתוסף ביתר שאת וביתר עוז במספר בני שבאים ל"בית רבינו", ברוב עם הדרת מלך³⁰ (כולל גם "מאן מלכי רבנן"³¹, ובפרט נשיא (מלך) הדור), ונעשה צורך והכרח להגדיל ולהרחיב עוד יותר את "בית רבינו", ועד להגדלה והרחבה שהיא באופן דפריצת גדר, "פרצת" (בגימטריא 770), כמו בנין בית חדש³².

וע"פ האמור לעיל ע"ד גודל העילוי ד"בית רבינו שבבבל" – ש"נסע מקדש וישב שם", ו"הוא מקום המקדש גופי" דלעתיד, ועד שבו יתגלה מקדש העתיד ומשם יחזור לירושלים – מובן גודל הזכות דכא"א מישאל להשתתף בגופו ובממונו³³ (וכל המרבה הרי זה משובח) בבניית "בית רבינו שבבבל", כהכנה לירידת והתגלות מקדש העתיד תיכף ומיד ממש.

(קונטרס בענין מקדש מעט זה בית רבינו שבבבל – סה"ש תשנ"ב ע' 465)

27) תבוא כט, ג.

28) ברכות ל, א.

29) שמואל א, א, כב ובפרש"י. ירושלמי ברכות פ"ד ה"א. וראה קידושין טו, א.

מכילתא ופרש"י משפטים כא, ו.

30) משלי יד, כח.

31) ראה גיטין סב, סע"א. זח"ג רנ"ג, ב – ברע"מ.

32) ועד להנחת אבן פינה.

[בערב ח"י אלול שנת תשמ"ח נערכה הנחת אבן פינה (להגדלת והרחבת) בית הכנסת ובית המדרש דליובאוויטש שבליובאוויטש, במעמד כ"ק אדמו"ר שליט"א, שהניח האבן פינה בידיו הק'. המו"ל].

33) ע"ד וכדוגמת בית המקדש – ש"הכל חייבין לבנות ולסעד בעצמן ובממונם

כ"י (רמב"ם הל' ביהב"ח פ"א ה"ב).

המילה "פקודי" מלשון מנין וחשוב, ולא מלשון מינוי²⁶.

אך את זאת שולל רש"י בעצמו על-ידי דבריו בהמשך, ונמנו כל כליו...": אם המשמעות של "פקודי" היא מלשון מנין²⁷, הרי אין הכוונה ל"ספירה", פעולת המנין, אלא לכמות הכללית, סכום המנין – כפי שמוכח בתחלת פרשת תשא, כי תשא את ראש בני ישראל לפקודיהם²⁸, ששם מפרש רש"י כ"שתחפץ לקבל סכום מנינם לדעת כמה הם" – ומשמעות זו של "פקודי" אינה מתאימה למנין "כל כליו לכל עבודתו", כי לגבי הכלים לא ציינה התורה את סכומם ומספרם, אלא בפסוק "מונים" ומפרשים את הכלים.

ובכך שרש"י אומר שהביטוי "אלה פקודי" קשור לשני המנינים – הן מנין נדבת המשכן והן מנין הכלים – הוא מבדיר: (א) שמשמעות המילה "פקודי" כאן היא מלשון מינוי ותפקיד. (ב) שגם במנין של "כל משקלי נדבת המשכן", בדיוק כבמנין הכלים, אין הכוונה שהוא מסר חישובים מדויקים לישראל של סכומי הנדבות, וכיצד השתמשו בהן, כדי לשלול ממנו חשד וכדומה²², אלא שהוא מונה והולך, כלומר, מפרט את "משקלי נדבת המשכן", בדומה למנין של "כל כליו לכל עבודתו".

ולכן מדייק רש"י בלשונו, נמנו כל משקלי נדבת המשכן ואינו מתבטא במילה "סכום" וכדומה: בכך הוא רוצה להדגיש יותר שאין מדובר כאן על מסירת "סכום מנינם" הכללי – "סכומהון", אלא התורה מפרטת רק את המשקלים²⁸ של הנדבות, "לכסף ולזהב

26) ע"ד וישב לט, ד"ה. מקץ מא, לד. ובכ"מ. וראה רש"י במדבר א, נ.

27) ראה מלבי"ם כאן.

28) ועפ"י תומתק ג"כ הוספת הפסוק גבי "כסף פקודי העדה" – "בקע לגולגולת (מחצית השקל)" (פסוק כו) – שלא נזכר לעיל בר"פ תשא (ל, יג) – להדגיש שגם הנתניה דבני"ה היתה קשורה (לא רק עם סכום כ"א גם) עם משקל*.

* וראה ע"ד ההלכה – צפע"נ לרמב"ם הל' שקלים פ"א ה"ז וה"ה.

ולנחשת²⁹.

ומטרת המנין היא בדומה למנין הכלים לכל עבודתו – ששני המנינים "קשורים ל"פקודי", לתפקיד הממונה:

בדיוק כפי שמנין הכלים קשור לכך שישראל הביאו את המשכן ואת כל כליו למשה כדי שיקבע שהם נעשו כראוי, כפי שנאמר שם³⁰, "ורא משה את כל המלאכה והנה עשו אותה כאשר ציוה ה'", ולכן מפורשים כל הכלים, כפי שהממונה צריך לוודא שכל הכלים ופרטיהם קיימים בכמות הדרושה ובשלמות –

כך היא המשמעות של מניית משקלי נדבת המשכן, שמשה, בהיותו הממונה וה"אחראי" על המשכן³¹, בדק את ה"חשבון" של משקלי נדבת המשכן³².

וכפרש"י, "בקע, הוא שם משקל של מחצית השקל" (וראה לעיל ח"ש כד, כב: בקע משקלו. רש"י שם**).

ועפ"י יש לתרץ גם הסדר בפרש"י, "נדבת המשכן לכסף ולזהב ולנחשת" – כסף לפני זהב, היפך סדרם בהמשך הפרשה (ועד"י לעיל, בהציווי – תרומה כה, ג; ויקהל לה, ה – וכן בהבאה – שם, כב"כד. וראה גם תשא לא, ד. ויקהל לה, לב), והיפך דרגת חשיבותם (כמובן בפשטות. וראה רש"י בא יב, לה).

– כי "משקלי נדבת המשכן" (היינו שגם בהנדבה ונתניה ה"י מודגש ענין המשקל) מודגש גבי כסף, "בקע לגולגולת".

29) וזה גופא הטעם שנמנו רק דברים אלו (ולא שאר הדברים שבנדבת המשכן) – כי זהב וכסף ונחשת נמנים במשקל, משא"כ שאר הדברים מונים לפי השויות והחשיבות והתועלת וכו' שלהם. וזוהו מובן ל' רש"י, "כל משקלי נדבת המשכן", שכל הדברים שנמנים במשקל נמנו כאן. וראה לקמן סעיף ו.

30) לט, מג. – ומה שפרש"י (שם, לג) הוא ביאור על אופן הבאתו (רא"ם ועוד שם. וראה שיחת ש"פ פקודי תש"ל). ואכ"מ.

31) וראה גם לקו"ש חכ"ז ע' 281 ואילך (ע"ד ההלכה), שבהענין ד"פקודי המשכן גו' ע"פ משה" התבטא בעלותו של משה על כל עניני המשכן. ע"ש.

32) והרי גם נדבות המשכן הביאו למשה דוקא (ראה ויקהל לו, ג).

** גם "(מחצית) השקל בשקל הקודש" הוא (כפרש"י תשא ל, ג), "משקל" (וראה רש"י שם ד"ה גרה וד"ה עשרים גרה. צפע"נ רנ"ל) – אלא שכדי להדגיש עוד יותר ענין ה"משקל" שבנתניה זו, מוסיף, "בקע", ש"הוא שם משקל של מחצית השקל".

1. בפרשת „פקודי” מדובר על מינויים

וזהו החידוש „בפרשה זו” לעומת פרשת ויקהל:

בפרשת ויקהל מדובר אודות ההכנות לעשיית המשכן ואודות העשייה עצמה – בתחלה אודות נדבת המשכן ולאחר מכן כיצד בצלאל ואהליאב כו' הכינו את המשכן ואת כליו.

ואילו בפרשתנו מדובר על „פקודי המשכן” – על המינויים והתפקידים של הממונים על המשכן.

היכן רואים „בפרשה זו” ענין של „מינוי” על המשכן? אומר רש"י „בפרשה זו נמנו כל משקלי נדבת המשכן... ונמנו כל כליו לכל עבודתו”, וזהו תפקידו של הממונה – להקפיד ולהשגיח על חישוב כל הפרטים.³³

וכדי להדגיש יותר את החידוש „בפרשה זו”, שכאן מדובר על המינויים של המשכן, נאמר בהמשך הפסוק „אשר פוקד על פי... עבודת הלויים ביד איתמר...”, כפי שרש"י מפרש על כך „פקודי המשכן וכליו היא עבודה המסורה ללויים במדבר לשאת...”: בכך מפרש רש"י את המשך הפסוק, שענין זה של „פקודי המשכן”, המינוי על עניני המשכן, אשר בעת עשיית המשכן „פוקד על פי משה”, הרי לאחר הקמת המשכן, נמסרה עבודה זו ללויים³⁴, כמסופר בפרשת נשא³⁵ בהרחבה, שהלויים ממונים על עניני המשכן.

2. השאלות על פירוט החישובים

לפי הסבר זה מתורצות תמיהות נוספות בפרשה זו:

(33) ולכן לא כ' רש"י „פקודי המשכן, מנין משקלי נדבת המשכן כו'” – שאז ה' משמע שהפירוש דתיבת „פקודי” הוא „מנין” – כ"א (בדרך סיפור), בפרשה זו נמנו כו' ונמנו כו'.

(34) ועפ"י מתורץ ג"כ ההמשך דפסוקים שלאח"י (כב' כג), ובצלאל גו' ואתו אהליאב גו' – כי (סרס) גם הם נכללים ב„פקודי המשכן” (בעת עשיית המשכן).

(35) ראה לעיל הערה 8.

על חישוב נדבות המשכן בפרשתנו יש דיונים בדברי מפרשים רבים³⁶, שהרי, לכאורה:

(א) התורה מספרת למה השתמשו בכסף ובנחושת, אך אינה מספרת למה השתמשו בזהב, ורק מוזכרת כמות הזהב³⁷.

(ב) גם לגבי הכסף, החישוב הוא רק של „כסף פקודי העדה”, שכל אחד צריך היה לתת לתרומת האדנים – „מחצית השקל” – אך אין חישוב לגבי כמות הכסף שנאספה כנדבת המשכן, כמבואר בפירוש רש"י³⁸, שמכל הכסף שנתרם כנדבה יצרו את כל כלי השרת.

(ג) מלבד נדבות הזהב הכסף והנחושת נתנו כנדבה לתרומת המשכן עוד נעשרה סוגים³⁹, כמפורש בפסוק, ואין אנו מוצאים בתורה, שמשה מסר את החישובים של נדבות אלו⁴⁰?

(ד) נאמר⁴¹, שהביאו למשכן יותר נדבות מכפי הצורך, עד כדי „והותר”. וכאן אין מופיעים החישובים של ה„הותר”?

לגבי שלוש השאלות האחרונות מסבירים⁴², שמשה מסר את החישובים של הדברים החשובים ביותר, אך לא של הפרטים שאינם כל כך חשובים ויקרים⁴⁰, וכך אפשר להסביר, שסכום הכסף של נדבת המשכן לא היה גדול,

(36) ראה ראב"ע פרשתנו לה, כד ובפירושו הקצר שם. רמב"ן ורבותינו בעה"ת ריש פרשתנו. פנחס רזא. אברבנאל. תולדות יצחק. אלשיך. כלי יקר. לבוש על פרש"י (לה, כד). ועוד. וראה לק"ש חכ"ז ע' 280 ואילך.

(37) בכלי יקר מתרץ שלא נתן החשבון על הזהב כי עדיין לא מסופר ע"ד עשיית הבגדי כהונה שה' בהם זהב. אבל עדיין קשה (כמ"ש שם) מדוע לא נתן משה חשבון אחרי עשיית הבגדי כהונה? ותירוץו ע"פ המדרש ש„יצאה ב"ק כו' אינו ע"ד הפשט כלל.

(38) תרומה כה, ג. וכתובא באברבנאל כאן. וראה לקו"ש [המתורגם] חט"ז ע' 459 הערה 27.

(39) כפרש"י ר"פ תרומה „ו"ג דברים האמורים בענין”. וראה מפרשי רש"י שם.

(40) אבל מ„אבני שהם ואבני מילואים לאפוד ולחושן” אין קושיא, כי בהם לא שייך ליתן חשבון, כי מלכתחילה התנדבו הנשיאים (ויקהל לה, כז) מספר מסוים של אבנים רק כפי הצורך לאפוד ולחושן.

(41) ויקהל לו, ז.

(42) ראה גם אברבנאל כאן.

ונגבה⁴¹, שרומז שמבית זה אורה יוצאה לכל ד' רוחות העולם, ובאופן של פריצת גדר, שכל ד' רוחות העולם מתעלים לדרגת ארץ ישראל („עתידה ארץ ישראל שתתפשט בכל הארצות”), כולל ובמיוחד שכל בתי כנסיות ובתי מדרשות שבכל העולם נקבעים בארץ ישראל ומתחברים לבית המקדש, בגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, עליו נאמר⁴² „פרצת עליך פרץ”, ודרשו חז"ל⁴³ „זה משיח, שנאמר⁴⁴ עלה הפורץ לפניהם”⁴⁵.

... בשלימות דמספר שבע (שבע מאות ושבעים) נרמזת גם שלימות עבודתו של רבינו במשך כל ימי חייו, שבע עשירות שנים, שבעים שנה (תר"ם – תש"י), ועד לגמר ושלמות עבודתו בעשור השביעי בחצי כדור התחתון (מהבית שמספרו שבע מאות ושבעים), כולל גם המשך העבודה בשנים שלאח"י ע"י דור השביעי, „כל השביעי חביבין”⁴⁶ – שע"י נעשית השלימות דמעשינו ועבודתנו כל זמן משך הגלות בכל שבעת הארצות שבעולם, ותיכף ומיד „יוסיף אדני שנית ידו גו' ואסף נדחי ישראל גו'”, ע"י ש„פרצת (בגימטריא שבע מאות ושבעים) עליך פרץ”, „עלה הפורץ לפניהם”.

ובכל זה ניתוסף הדגשה יתירה בתקופה האחרונה:

העבודה דהפצת התורה והיהדות והמעיינות חוצה מ„בית רבינו” („770”) הולכת ונמשכת וביתר שאת וביתר עוז גם לאחר (עשר שנים האחרונות ב)חיים חיותו בעלמא דין, יותר מארבעים שנה (תש"י – תש"נ), באופן ד„נתן ה' לכם לב לדעת ועינים לראות

(21) ויצא כח, יד.

(22) וישב לה, כט.

(23) אגדת בראשית ספס"ג. וראה ב"ר ספס"ה ובפרש"י.

(24) מיכה ב, יג.

(25) ולהעיר, ש„בית משיח” בגימטריא „פרצת” (770). ודו"ק.

(26) ויק"ר פכ"ט, יא. וראה ד"ה באתי לגני ה'ש"ית בתחלתו. ובארוכה – ד"ה זה

תש"א.

ועפ"ז מוכן גודל העילוי ד"בית רבינו" – "מקדש מעט" העיקרי בגלות האחרון, "שנסע מקדש וישב שם", ולכן "הרי הוא מקום המקדש גופי" דלעתיד", ולא עוד אלא שבו יתגלה מקדש העתיד, ומשם ישוב לירושלים (כנ"ל).

ויש להוסיף, שענין זה מרומז גם בשמוי של "בית רבינו" שבדורנו:

"רבינו" – ב' שמותיו רומזים על הגאולה: שמו הראשון – יוסף – ע"ש "ביום ההוא יוסיף אדניי שנית ידו לקנות את שאר עמו אשר ישאר מאשור וממצרים ג' ומאיי הים ג' ואסף נדחי ישראל ונפוצות יהודה יקבץ מארבע כנפות הארץ"¹⁵, ושמו השני – יצחק – ע"ש הצחוק והשמחה ששלימותה בגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, כמ"ש "אז ימלא שחוק פיננו", "אז" דייקא, לעתיד לבואי, כשיאמרו ליצחק (דוקא) "כי אתה אבינו"¹⁸.

ו"בית (רבינו)" – מספרו שבע מאות ושבעים¹⁹, וע"ש מספר זה נקבע שמו אשר יקראו ל"בית רבינו" בפי כל ישראל, "770"²⁰, שמספר זה הוא הגימטריא ד"פרצת", ע"ש "ופרצת ימה וקדמה וצפונה

14) כידוע שהשם מורה על תוכנו ומהותו של הדבר הנקרא בשם זה (תניא שעה"ה ספ"א. וראה בארוכה תשובות וביאורים (קה"ת תשל"ד) ס"א וש"נ).

15) ישע"י יא, יא-יב.

16) תהלים קכו, ב.

17) משא"כ בזמן הגלות, ש"אסור לאדם שימלא שחוק פיו בעוה"ז, שנאמר אז ימלא שחוק פיננו (ברכות לא, א).

18) ישע"י סג, טז. שבת פט, ב.

19) להעיר מהנהגת גדולי ישראל שלמדו רמזים והוראות בעבודת ה' גם מעניני חול כיר"ב (כמו מספר הקרון במרכבת המסע, שהר"ע עראי, ועאכ"כ בנוגע לבית קבוע), ובפרט בנדר"ד שהמספר נעשה שמו של הבית, ככפנים.

20) הן בלשון הקודש – שבע מאות שבעים, הן באידיש – זיבן זיבעציק, והן בלשון המדינה (אנגלית) – "סעוען סעוענט".

וכן "והותר" לא היה "דבר חשוב"⁴³.

אך אין די בפירוש זה: אם הסיבה לכך ש"נמנו כל משקלי..." היא משום שגבאי צדקה צריך למסור את החשבונות של כספי הצדקה כדי למנוע חשד וכדומה²² – הרי צריך לנהוג כך הן כשמדובר בסכום גבוה, והן בסכום פועט: מצד "והייתם נקיים מה' ומישראל" צריך לפרסם חשבון מלא ומפורט, אפילו על שקל אחד⁴⁴.

ואם כך, קשה: כיצד ייתכן שרש"י אינו עונה על שאלות אלו, המתעוררות בפשוטו של מקרא, כפי שאכן רואים שחלק מן המפרשים מתרצים זאת במספר תירוצים, כל אחד בדרכו.

אך לפי האמור לעיל בפירוש רש"י אין הקושי קיימת מלכתחילה⁴⁵: במינינים המופיעים בפרשה זו אין התורה מתכוונת לומר שמשו מסר את החישובים המפורטים של כל נדבות המשכן, אלא שאלה המנינים שביצע משה, כממונה על המשכן, כדי לחשב את הנדבות. וכדי לספר ענין זה מספיקה דוגמא, המנין של הנדבות העיקריות, "לכסף ולזהב ולנחושת"⁴⁶.

ולכן אין קושי בכך שלא נמסר חשבון מפורט של השימוש בזהב – כי אין הכוונה כאן לפרט מה עשו בנדבות וכיצד השתמשו בהן, כדי להימנע מחשד, אלא, כדיוק רש"י "נמנו כל משקלי נדבת המשכן", שמנין המשקלים מופיע בפרשה זו – "אלה פקודי" – כי זהו תפקיד הממונה (והפירוש למה שמשו הנדבות מופיע רק בדרך אגב) –

ולכן אין הכרח לפרט את כל הפרטים⁴⁷ למה שימש הזהב, ואף לא בדרך אגב כשאר הנדבות.

43) רמב"ן ויקהל לו, ג.

44) ראה פרשתו לח, כח.

45) וראה עוד ביאור (ע"ד הפשט) שיחת ש"פ פקודי תשד"מ.

46) ראה הערה 29.

47) ראה לבוש שבעה ערה 36. וראה גם ראב"ע ועוד שבעה ערה הנ"ל.

ח. גם ה"משקל" חשוב

מיינה של תורה בפירוש רש"י:

כאמור לפני כן, הדיוק בלשון רש"י הוא, נמנו כל משקלי נדבת המשכן – שמשו מנה כאן את ה"משקל". אין כאן חשיבות לערך ולשווי של הזהב הכסף והנחושת, אלא רק של המשקל.

ההבדל בין משקל לבין ערך הוא: משקל הוא רק החומר וכמותו, ואילו ערכו של דבר תלוי בחשיבותו ובאיכותו – ה"צורה".

בדומה לכך בעבודת האדם, כאשר יהודי עושה משכן לה' יתברך, על ידי קיום מצוות ויהדות בכלל, ישנם שני ענינים⁴⁸: עצם העשיה – ה"משכן", וכוונת המצוה – ה"שווי" של העשיה, תוכנה וצורתה.

עלולים לחשוב, שכאשר יהודי "מוסר" לקדוש-ברוך-הוא רק עשיה גשמית, ללא כוונות – הרי כיצד מתאים לומר שאפשר על ידי כך לבנות משכן לה' יתברך?

על כך מדגישים, שמשקלי נדבת המשכן הם "פוקד על פי משה": משה רבינו מתמסר ו"פוקד" גם את ה"משקלות" שנתנו לישראל, וכך הם ראויים להיות חלק מהמשכן לה' יתברך.

עד שהמטבע שנותנים ישראל נעשה⁴⁹ "מטבע של אש" – חודר באש הנשמה⁵¹ – ועל ידי כך בונים את המשכן הפרטי בשלמותו,

ועל ידי זה – מקדימים וזוכים לבנין בית המקדש הכללי – השלישי, במהרה בימינו ממש.

(משוחת ש"פ פקודי תשכ"ה)

48) להעיר ד"בכל כוחו" פי': 1) במצות מלקות – כח השמי שבדו (מכות כב, ב), 2) בענייני אמן ישר"מ – כח הכוונה שבנפשו (שבת קיט, רע"א).

49) בהקדמת כי תשא (משה) את ראש בני.

50) פרש"י תשא ל, יג (מירושלמי שקלים פ"א ה"ד ובכמה מדרשים) – וממשיך, (מטבע של אש) ומשקלה מחצית השקל, חיבור ד"אש" ו"משקל". וראה בארוכה לקו"ש [המתורגם] חס"ז ע' 415 ואילך. לקו"ש חכ"ז ע' 230 ואילך.

51) הלוקחה מתחת כסה"כ (וח"א (מהנ"ע) קיג, א. וח"ג (רע"מ) כט, רע"ב. נשא קכג, ב. ועוד) – כמטבע דמחצה"ש (ירושלמי שם ובכמה מדרשים).

הוספה

בשורת הגאולה

ע.

יש לומר – שהמקדש דלעתיד (ש"בנוי ומשוכלל יגלה ויבוא מן השמים") יתגלה תחילה בהמקום, שנסע מקדש וישב שם"י בזמן הגלות ("בית רבינו שבבבל"), ומשם יועתק למקומו בירושלים.

... ואולי יש לומר, שמרומז בלשון הרמב"ם (בהלכות מלך המשיח), ובנה מקדש במקומו – דלכאורה: מהו הצורך להשיענו כאן שבנין המקדש הוא במקומו? ולאידך, למה אינו מפרש המקום, ובנה מקדש בירושלים? – ש"במקומו" רומז גם על מקומו של מלך המשיח בזמן הגלות (לפני ש"הרי זה משיח בודאי"), היינו, שבהיותו בגלות (ששם יושב וממתין ומצפה לגאול את בני וישיב עמהן מהגלות) בונה מלך המשיח מקדש (מעט) שהוא מעין ודוגמת המקדש שבירושלים (כמו "בי כנישתא דשף ויטיב", שנסע מקדש וישב שם), בתור הכנה למקדש העתיד, שיתגלה תחילה שם, ומשם ישוב (עם הקב"ה ובני) לירושלים.

... ואולי יש לומר, שמ"ש במדרש ש"בשעה שמלך המשיח בא עומד על גג בית המקדש והוא משמיע להם לישראל ואומר ענוים הגיע זמן גאולתכם", קאי על גג בית המקדש דמקדש מעט שבחוץ לארץ שהוא במקום המקדש בירושלים (שנסע מקדש וישב

שם"), כי, לאחר שמקדש העתיד יתגלה וירד למטה לא יהי צורך להשמיע לישראל, הגיע זמן גאולתכם.

... יש לבאר כהנ"ל בנוגע ל"בית רבינו שבבבל" בדורנו זה – ביתו (בית הכנסת ובית המדרש) של כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו:

... בדור זה, דור האחרון של הגלות ודור הראשון של הגאולה, מסיימים ומשלימים, מעשינו ועבודתנו כל זמן משך הגלות לעשות מארץ העמים ארץ ישראל גם במקום היותר תחתון דארץ העמים, חצי כדור התחתון (שבו לא הי' מתן תורה), אשר, ע"י העלאת המקום היותר תחתון מעלים גם את כל שאר המקומות דארץ העמים, וענין זה נעשה ע"י "בית רבינו" שבחצי כדור התחתון, שממנו אורה יוצאה לכל העולם, לעשות מהעולם כולו (עד לפנה הכי נדחת בקצוי תבל) ארץ ישראל, שזהו"ע ד"עתידה ארץ ישראל שתתפשט בכל הארצות", ו"עתידה ירושלים שתתפשט בכל ארץ ישראל", שבה יוקבעו כל בתי כנסיות ובתי מדרשות שבכל העולם כולו מחובר לבית המקדש, בגאולה האמיתית והשלמה ע"י משיח צדקנו, נשיא הדור, שהוא המשיח (גואלן של ישראל) שבדור, ועוד וג"ז עיקר, שהוא הנשיא דתורת החסידות¹², אשר, ע"י הפצתה חוצה ("יפוצו מעינותיך חוצה", עד לחוצה שאין חוצה ממנו, בכל קצוי תבל) פועלים ביאת מלכא משיחא¹³.

(8) תניא רפ"ז.

(9) ראה אגרות קודש אדמו"ר מוהרי"צ ח"ב ע' תצב ואילך. וש"נ.

(10) "כמו בהגבהת כותלי בית שצריכים להתחיל להגבי' הקורה התחתון דוקא ואז ממילא יוגבהו העליונים הימנו, משא"כ אם הי' מתחיל מאמצע הכותל לא הי' מגבי' התחתונים" (תו"א בראשית ד, רע"א).

(11) ראה ספרי דברים בתחלתו. פס"ר פ' שבת ור"ח. יל"ש ישעי' רמז תקג.

(12) להעיר, שתורת החסידות היא בחי' היחידה שבתורה (ראה קונטרס ענינה של תורת החסידות), הקשורה עם בחי' היחידה שבישראל, נשמתו של משיח צדקנו (רמ"ז לזח"ב מ, ב. ועוד).

(13) אגה"ק דהבעש"ט – כש"ט בתחלתו.

- (1) פרשי' ותוס' סוכה מא, סע"א. ועוד.
- (2) ערוך ערך שף (הובא בחדא"ג מהרש"א מגילה כט, א).
- (3) מגילה כט, א.
- (4) ספ"א.
- (5) ראה סנהדרין צח, א: "יטיב אפיתחא דרומי".
- (6) יל"ש ישעי' רמז תצט.
- (7) ועפ"ז יומתק הדיוק "עומד על גג בית המקדש" – ש"גגות ... לא נתקדשו" (רמב"ם הל' ביהב"ח פ"ו ה"ז), שרומז על חו"ל בערך לקדושת א"י.